

MŮJ ROK

1989

Můj rok 1989

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.bizbooks.cz
www.albatrosmedia.cz

Bizbooks®

Martin Ježek
Můj rok 1989 – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2019

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

OBSAH

Úvodem	4
Stránka pro tebe	7
PF 1989	8
Rok 1989 podle jiných kalendářů	9
Statistiky a čísla	10
Narodili se	14
Rok hada	16
Kultura	18
Hudba	20
Film	28
Seriál	45
Literatura	56
Divadlo	73
Média	80
Móda	92
Architektura	102
Společnost	110
Věda a lékařství	126
Škola	134
Krimi	142
Doprava a cestování	148
Sport	160
Humor	172
Kalendárium 1989	178
Zdroje	240

ÚVODEM

Rok 1989 byl přelomový snad pro každého v tehdejším Československu. Už nějakou dobu bylo jasné, že hegemon socialistického bloku Sovětský svaz má tolik problémů sám se sebou, že své satelity nechává na pokoji, a dokonce jim dopřává zcela neočekávanou šanci vlastní volby budoucnosti.

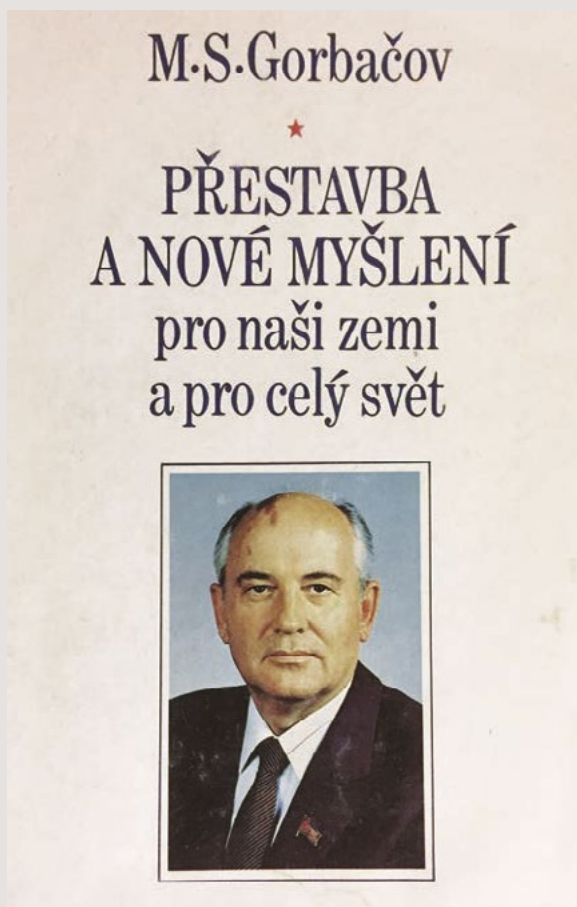
Michail Gorbačov, tehdejší vůdce Sovětského svazu, který byl nejprve v novinách prezentován bez charakteristické skvrny na pleši, zavedl glasnost, tedy otevřenost, a perestrojku, neboli přestavbu společnosti. Komunisté v jednotlivých zemích socialistického bloku si s tím moc nevěděli rady. Nečekali, že budou mít volné ruce, a to jim paradoxně ty ruce svazovalo. V sousedním Maďarsku a Polsku ale díky tomu začaly už před rokem 1988 tát ledy. Ovšem u nás a třeba v Německé demokratické republice to bylo tou dobou horší.

Když ale „Gorbymu“ média přiznala skvrnu na lebce a 10. prosince roku 1988 se konala první oficiálně povolená demonstrace v Praze na Škroupově náměstí za účasti Václava Havla, což byl do té doby obraz z říše snů, bylo jasné, že už se děje něco zásadního. Na demonstraci dohlížely tehdejší Veřejná bezpečnost i tajná státní policie (StB), která si demonstranty natáčela. Podle svědků tam byl také přítomen strach. Nikdo však nezasáhl, Václav Havel s dalšími přečetli projevy, Rudolf Battěk v tom svém navrhoval ukončení vedoucí úlohy strany, tedy vlády komunistů ve státě. Ti nejprve zakázali pořádání této akce na Václavském náměstí, ale aby předvedli tehdejší státní návštěvě, francouzskému prezidentovi Mitterrandovi, svou velkorysost, demonstraci nakonec povolili na Škroupově náměstí. Asi by také nepůsobilo dobře, kdyby den po přijetí francouzským prezidentem v Praze byli disidenti zmláceni nebo zatčeni.

To vše se ale odehrálo hned v lednu během tzv. Palachova týdne. Bílé přílby, tedy pohotovostní pluk Veřejné bezpečnosti, mlátily do lidí, kteří se sešli, nebo prostě jen náhodou byli v centru Prahy, vyjma dvou dnů celý týden. Následovalo zatčení Václava Havla a dalších.

Mezi lidmi pak kolovala petice za jeho propuštění, stejně jako v červnu petice Několik vět, která poměrně vlídnými slovy vyzývala státní a komunistické orgány k dialogu, aniž by zpochybňovala vládu či vedoucí úlohu komunistů. Požadovala propuštění politických vězňů, garanci základních lidských práv a svobod, zrušení cenzury a lepší péči o životní prostředí.

Podepsaly ji tisíce lidí, i když věděli, že jejich jména a profese se budou číst v rádiu Svobodná Evropa. Zdálo se, že už není co ztratit. Někteří za to byli pronásledováni. Z těch známějších svůj podpis připojili například Táňa Fischerová, Zdeněk Svěrák, Jiří Bartoška, Jan Čenský, Rudolf Hrušínský, Martin Stropnický, Hana Zagorová nebo Ivan Trojan.

V srpnu publikuje inženýr Miloš Zeman z Prognostického ústavu v Technickém magazínu článek Prognostika a přestavba. Perspektiva v něm pro socialismus je v něm hodnocena velmi chmurně.

V září přijíždí k velvyslanectví Německé spolkové republiky 11 tisíc východních Němců. Účel návštěvy: emigrace do NSR. Lidé v socialistickém sektoru prostě byli nespokojeni, svět se otevíral, jen socialistická železná opona zůstávala pro většinu z nich neprolomitelná.

A pak přišel 17. listopad a do ulic vyšla dříve či později celá republika. V prosinci padla vláda a začaly se stříhat ostatné dráty na hranicích. Lidé přestávali mít strach, dostavila se euforie a 29. prosince byl prezidentem zvolen Václav Havel. Po desetiletích jsme znovu mohli začít cestovat, kam jsme chtěli, poslouchat a vidět, co jsme uznali za vhodné, dělat si, co jsme chtěli, aniž by si to někdo zapisoval nebo nás šmíroval.

Někteří se v nové době zorientovali hned a vydělali na tom, většině to trvalo o něco déle, ale jsou i tací, jimž dohled „velkého bratra“ chybí a dodnes žijí v deziluzi. Někteří té chvíli zneužili a zneužívají. I to je demokracie. „Už se nechcem nikdy vracet tam, kde nám bylo mizerně...“ zpíval David Koller a většina lidí v Československu si to skutečně myslela.

Všem, kteří se v roce 1989 narodili nebo na něj chtějí zavzpomínat či se o něm něco dozvědět, je věnována tato kniha. Pokud byste rádi tuto knížku darovali někomu ze svých blízkých či přátel, je tu pro vás následující strana.

Stránka pro tebe

PJ 1989

Poděkování

Rád bych poděkoval Boženě Adámkové, Radkinu Honzákovi, Denise Horákové, Taťjaně Horké, Renému Flášarovi, Pavlu Janymu, Jáchymu Ježkovi, Daniele Kalné, Janě Klánové, Honzovi Královi, Pavlu Kolaříkovi, Janě Szkutové, Vladimíru Školařovi, Jiřině Veselé a Václavu Větvičkovi, kteří na rok 1989 zavzpomínali nebo pomohli při vzniku této knížky. Můj dík také patří mateřské škole v Radslavicích u Vyškova za zpřístupnění její kroniky.

ROK 1989 PODLE JINÝCH KALENDÁŘŮ

Gregoriánský kalendář	1989 (<i>MCMLXXXIX</i>)
Arménský kalendář	1438
Etiopský kalendář	1981–1982
Bengálský kalendář	1396
Berberský kalendář	2939
Buddhistický kalendář	2533
Byzantský kalendář	7497–7498
Čínský kalendář	6. 2. 1989 – 26. 1. 1990 <i>had</i>
Kalendář Francouzské revoluce	197–199
Hebrejský kalendář	5749–5750
Hindský kalendář	1910–1911
Íránský kalendář	1367–1368
Islámský kalendář	1409–1410
Japonský kalendář	<i>Shōwa 64 / Heisei 1</i>
Koptský kalendář	1705–1706
Korejský kalendář	4322
Perský kalendář	1367–1368
Thajský solární kalendář	2532

STATISTIKY A ČÍSLA

MZDY

Průměrná mzda 3 170 Kčs

Průměrná hodinová mzda: 11,50 Kčs

CENY POTRAVIN, ZBOŽÍ A SLUŽEB

(dle Českého cenového úřadu)

Chléb	2,80 Kčs/kg
Hrubá mouka	3,80 Kčs/kg
Rýže	10 Kčs/kg
Brambory	1,60 Kčs/kg
Hovězí přední s kostí	17 Kčs/kg
Vepřová šunka	100 Kčs/kg
Párky	30 Kčs/kg
Máslo (I. jakost)	40 Kčs
Olej	28 Kčs/kg
Cukr	7,30 Kčs/kg
Kuře	30 Kčs/kg
Mléko polotučné	2 Kčs/l
Sýr eidam	23 Kčs/kg
Víno bílé	30 Kčs/l
Rum	100 Kčs/l

Elektro

Elektrický sporák	3 560 Kčs
Lednice s mrazákem	5 780 Kčs
Automatická pračka	5 950 Kčs
Vysavač	1 360 Kčs

Dopravní prostředky

Auto (Škoda Favorit 136l)	84 600 Kčs
Kolo pánské	1 530 Kčs
Benzin (Speciál – 1 l)	8 Kčs

Oblečení

Pánský oblek	966 Kčs
Zimní dámský plášť	1 193 Kčs
Dámské šaty	293 Kčs
Pánská košile – dlouhý rukáv	122,88 Kčs
Silonky	14,24 Kčs
Pánské bavlněné ponožky	14,32 Kčs
Pánské polobotky	348 Kčs
Dámské celoroční boty	380 Kčs
Chlapecké džínové kalhoty	185 Kčs

Další zboží

Hnědé uhlí (100 kg)	25,90 Kčs
Černé uhlí (100 kg)	39,40 Kčs
Cigarety Sparta (krabička)	14 Kčs

Služby

Nájemné za byt (2 pokoje a kuchyň s topením)	358 Kčs
Vstupenka do kina (průměrně)	7,33 Kčs
Vstupenka do divadla (průměrně)	24 Kčs
Jízdné na tramvaj	1 Kčs
Stříhání vlasů	7 Kčs

PLATY

Důchod	1 598 Kčs
Prodavačka	2 450 Kčs
Švadlena	2 600 Kčs
Učitelka v mateřské škole	2 700 Kčs
Zdravotní sestra	3 000 Kčs
Zedník	3 500 Kčs
Učitel	3 700 Kčs
Zemědělec, řidič	3 800 Kčs
Lékárník	4 100 Kčs
Strojvedoucí	4 400 Kčs
Lékař	5 000 Kčs
Horník	7 000 Kčs
Vedoucí pracovník banky	7 000 Kčs

DEMOGRAFICKÝ VÝVOJ

Počet obyvatel	10 362 000
Počet sňatků	81 262
Počet rozvodů	31 376
Počet narozených dětí (Počet narozených dětí mimo manželství 10 141)	128 356
Počet interrupcí	126 507
Počet úmrtí	127 747
Přistěhovalo se	9 400
Vystěhovalo se	7 941
Průměrný věk žen při narození 1. dítěte	24,8 roku

NEJOBĹBENĚJŠÍ DÍVČÍ JMÉNA

Lucie	3 828
Veronika	3 152
Petra	3 004
Kateřina	2 897
Jana	2 815
Michaela	2 474
Tereza	2 285
Lenka	2 216
Martina	2 056
Markéta	1 752

NEJOBĹBENĚJŠÍ CHLAPECKÁ JMÉNA

Jan	5 366
Tomáš	5 023
Martin	4 700
Petr	3 754
Lukáš	3 565
Michal	3 398
Jakub	3 280
Jiří	3 162
Pavel	2 334
Ondřej	2 136

Můj rok 1989...

NARODILA JSEM SE DO SVOBODNÉ ZEMĚ

V roce 1989 jsem se teprve narodila, ale tento rok se díky své významnosti podepsal na celé mé generaci. V kladném i záporném smyslu.

Vyrostla jsem s rodiči a sourozenci v rodinném domě ve středně velké vesnici na Olomoucku. Naše rodina je široká, a tak se v ní najdou různé povahy a názory. Prarodiče z tátovy strany se například za dob komunismu vzdali křesťanské víry. Asi proto, že to v té době považovali za žádoucí. My, kteří jsme se narodili v devětaosmdesátém a později, tomu moc nerozumíme.

Moji prarodiče z máminy strany se ale vzdát své víry nehodlali, čímž si zadělali na velké nepříjemnosti. Máma a její sestra byly a jsou velmi inteligentní, ale za komunistů nemohly kvůli tomu, že jsou věřící, studovat. Přesto jsem na jejich postoj velmi hrdá, protože si myslím, že pokud člověk něčemu věří, měl by si za svým názorem stát navzdory nejrůznějším nástrahám života.

Za největší přednost ale považuju volnost. Kromě učení jsme s kámoškou neměly na mysli nic jiného než jít ven. Třeba řešit, v jakém oděvním modelu, to nás tenkrát skutečně nenapadlo. V podstatě vyhrála ta, která měla míň zašité tepláky.

Vlastně jsem moc ráda, že jsme měly normální dětství a mám na co vzpomínat, ať už to bylo koupání v potoku, nebo ranní vyjížďky do lesa a k řece na koni. Neměnila bych, ač to jistě nebyla doba jednoduchá. Přesto jsem vděčná, že jsem se mohla narodit do svobodné země s možností mít svůj názor.

Denisa Horáková, zdravotní sestra, Olomoucko

NARODILI SE

ČESKOSLOVENSKO

Filip Cíl , herec	4. ledna
Vladimír Růžička ml., hokejista	17. února
Pavel Dvořák , fotbalista	19. února
Patrik Děrgel , herec a zpěvák	24. února
Lukáš Koranda , rychlostní kanoista	1. března
Karel Heřmánek ml., herec	3. března
Adam Jílek , malíř a grafik	29. března
Kateřina Sokolová , Miss ČR pro rok 2007	4. dubna
Vít Přindiš , vodní slalomář, kajakář	14. dubna
Nicole Vaidišová , tenistka	23. dubna
Michal Krpálek , judista	30. dubna
Eliška Bučková , modelka a zpěvačka	23. července
Jan Kopečný , herec a zpěvák	9. srpna
Jakub Voráček , hokejista	15. srpna
Gabriela Koukalová , biatlonistka	1. listopadu
Martin Chodúr , zpěvák, skladatel, textař a hudebník	24. listopadu

SVĚT

Chord Overstreet , americký herec a zpěvák	17. února
Martin Kližan , slovenský tenista	11. července
Rory Culkin , americký herec	21. července
Daniel Radcliffe , britský herec	23. července
Bill Kaulitz , německý zpěvák (skupina Tokio Hotel)	1. září
Tom Kaulitz , německý kytarista (skupina Tokio Hotel)	1. září
Taron Egerton , anglický herec	10. listopadu
Taylor Swift , americká zpěvačka a herečka	13. prosince
Jordin Sparks , americká herečka	22. prosince

*Chord Overstreet
Jordin Sparks
Rory Culkin
Taylor Swift
Daniel Radcliffe*

ROK HADA

6. 2. 1989 – 26. 1. 1990

Element: oheň

Princip: jin

Roční období: jaro

Světové strany: jih a jihovýchod

Obecná charakteristika

Had je velmi aktivní, cílevědomý, chytrý a plný porozumění. Rád se obklopuje svou rodinou a bývá dobrým, férovým přítelem. Je to přemýšlivé znamení se silně vyvinutým instinktem. Jeho žárlivost je však obrovská a svému partnerovi nedává příliš prostoru, možná právě proto, že to s jeho věrností není tak slavné. Pokud někdo Hadovi ublíží, může počítat se sladkou pomstou, a to v momentě, kdy to nejméně očekává.

Silné stránky

Klidný, a přesto aktivní Had působí na své okolí svou kultivovaností, elegancí a přirozeným šarmem. Hadova intuice a bystrost jsou nepřekonatelné. Je velmi pozorný ke svým bližním a je milujícím rodičem.

Slabé stránky

Had nevydrží dlouho na jednom místě ani u jedné činnosti. Stane-li se mu křivda, nezapomene na ni a neustále ji dotýcnému připomíná. Jakmile je někdo lepší než on, může se u něj projevit i závist.

Co učiní Hada šťastným

Had je obdařen vrozenou moudrostí a nezaměnitelnou tajuplností. Velmi rád a často hloubá nad nejrůznějšími tématy a záhadami. Miluje dobré knihy a je nakloněn snad všem požitkům pozemského života.

SLAVNÍ NAROZENÍ V ROCE HADA

Svět

Bill Pullman (1953), Pierce Brosnan (1953), Peter Coyote (1941), Liv Tyler (1977), John Malkovich (1953), Peter Stormare (1953), Nick Nolte (1941), Chris Penn (1965–2006), Robert Downey Jr. (1965), Ben Stiller (1965), Edward Furlong (1977), Kim Basinger (1953), Vera Miles (1929), Joseph Cotten (1905–1994), Melanie Lynskey (1977), Jürgen Prochnow (1941), Robert Loggia (1930–2015), Kate Capshaw (1953), Tchéky Karyo (1953), Connie Nielsen (1965), David Morse (1953), Martin Lawrence (1965), Keith Allen (1953), Tim Allen (1953), Robert Beltran (1953), Beau Bridges (1941), Greg Evigan (1953), Tom Hulce (1953), Colm Meaney (1953), Rick Moranis (1953), Christopher Plummer (1929), Charlie Sheen (1965), David Tomlinson (1917–2000), Max von Sydow (1929), Claudia Christian (1965), Kristin Davis (1965), Elizabeth Hurley (1965), Sarah Jessica Parker (1965), Kyra Sedgwick (1965), June Allyson (1917–2006), Johan Wolfgang von Goethe (1749–1832), Franz Schubert (1797–1828), Mahátma Gándhí (1869–1948), Abraham Lincoln (1809–1865), Alfred Nobel (1833–1896)

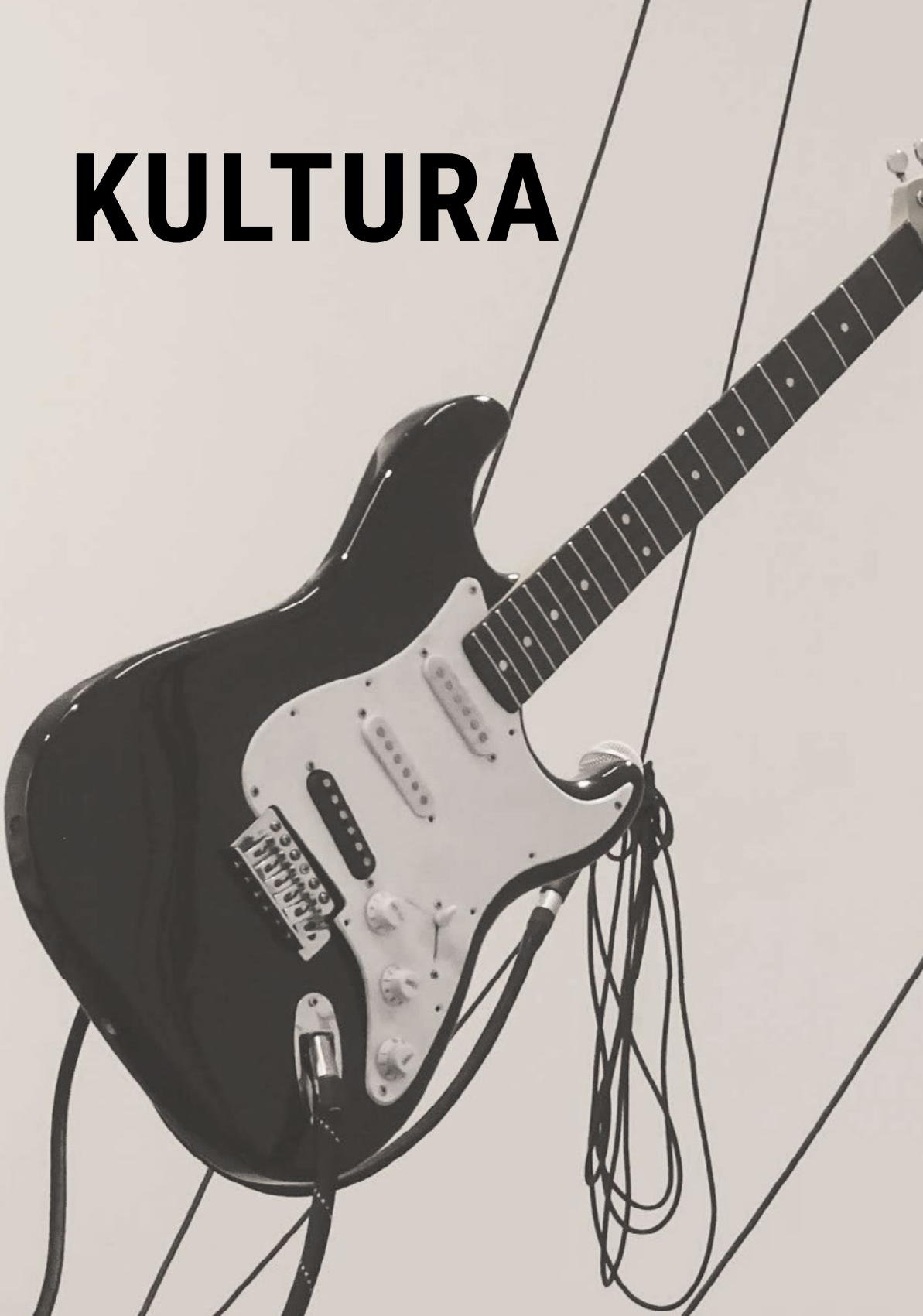
Československo

Július Satinský (1941–2002), Myriam Chytilová (1965), Iva Janžurová (1941), Taťjana Medvecká (1953), Martin Dejdar (1965), Květa Fialová (1929–2017), Hana Čížková (1953), Jana Krausová (1954), Marie Rottrová (1941), Libuše Šafránková (1953), Filip Renč (1965), Jan Svěrák (1965), Ivan Vyskočil (1965), Jan Šťastný (1965), Boris Hybner (1941–2016), Vladimír Menšík (1929–1988)

Robert Downey Jr., Pierce Brosnan, Iva Janžurová, Martin Dejdar

KULTURA

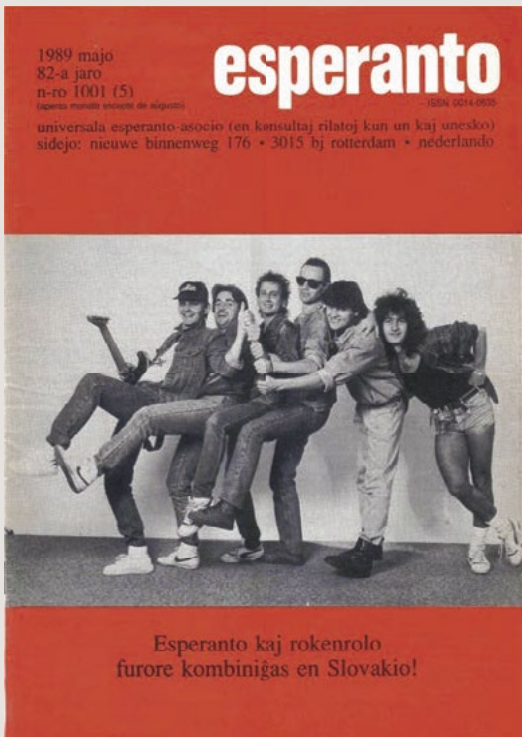

HUDBA

ZLATÝ SLAVÍK A ESPERANTO

I v roce 1989 se uskutečnila anketa Zlatý slavík, která byla založena v roce 1962. Mezi zpěváky zvítězil po čtyřleté pauze Karel Gott. Předtím byl v osmdesátkách třikrát nepopulárnější Dalibor Janda, po jedné sošce si odnesli Peter Nagy a Miroslav Žbirka. Ve skupinách triumfovala slovenská formace Team, jejímž frontmanem byl Pavol Habera. Ten už si další rok odnesl Zlatého slavíka za nejlepšího zpěváka. Team rok předtím vydal svou první gramofonovou desku a přezpíval ji také do esperanto verze. Možná právě to k vítězství pomohlo. V kategorii zpěvačka obhájila vítězství z předchozích dvou let Petra Janů. Tedy pop, pop, pop music.

Team

Karel Gott

TI „ZAKÁZANÍ“

Pop ovšem mladí moc neposlouchali. Určitě lepší a hlavně autentičtější byli Psí vojáci a třeba jejich Žiletky, Zuzana Michnová S Louisem a třeba AG flek nahráli hezké album Dohrála hudba. Na festivalech už se mohlo trochu víc mluvit a bylo to cítit jak na Rockfestu, tak i na Portě. Byl slyšet rock, punk, populární začal být metal.

Chodilo se ale hodně i na folk. Jan Burian třeba své koncerty a děkovačky občas končil tím, že už přidávat nebude, aby stihl pravidelné vysílání Svobodné Evropy.

Je také pravda, že se chodilo na „ty zakázané“, kteří už nebyli v trestu. Mnozí folkové zpěváci (ale samozřejmě i rockeři, metlaři, pankáči a další a další, kteří si říkali na pódiu, co chtěli) měli občas zakázáno vystupovat buď plošně, tedy nikde v Československu, nebo měli zapovězena města, třeba Prahu. Ale do Budějovic směli. Zákaz byl třeba na dva měsíce nebo půl roku či rok, to podle toho, jak silně je kdo agentuře „naprášil“, že se nedrží schváleného scénáře. A byli i tací, kteří pronesli nějakou dráždivou větičku o lidských právech schválně – ti pak měli pod svým jménem na čtvrt roku „zaracha“. To se o „odvážných umělcích“ rozkřiklo a zvýšila se návštěvnost jejich koncertů. Socialistický artmarketing, řekli bychom dnes. V listopadu se ale najednou na to vše zapomene. Na jedněch prknech vedle sebe vystoupí Karel Gott, z azylu přijede Karel Kryl a z kanceláře vyzvednou do té doby nežádoucí Martu Kubišovou.

Jan Burian

Karel Kryl

Marta Kubišová

YUPPIES

Na Západě v té době začala doba klipů – malých filmů, které byly doprovodem k písničce a samozřejmě kampaní na jednotlivé hudební pop produkty.

A z hlediska byznysu to zafungovalo. Madonna, Prince, ale i The Rolling Stones a samozřejmě Michael Jackson. Ti všichni vydělávali – prodávali nejen sebe a svou hudbu, ale také značková trička, tenisky, potraviny, pití.

V Americe se od půlky osmdesátých let začal pěstovat kult „yuppies“ (trochu zavádějící „young urban professionals“). To byli materialisticky založení mladí obchodníci, makléři a manažeři, kteří se hnali za penězi a kariérou. Jiný názor na společnost a její fungování než ten svůj nepřijímali a někteří tvrdě kritizovali šedesátá léta, protože prý znamenala rozvrat hodnot a jistot a dala svobodu lůze. Byli mladí, krásní, vzdělaní, arogantní, v jednání tvrdí, zboží kupovali jen to nejluxusnější... Ale je zajímavé, že kapkou toho hédonismu (sex, koks & rokenrol), který tak odsuzovali coby produkt „špinavých“ sixties, také nepohrdli.

A patrně právě yuppies v polovině osmdesátek také určili model mediálního chování, který se pak rozvinul dál a dnes už je zcela běžný: není důležité, co kdo říká nebo dělá, ale jak u toho vypadá. Kult vzhledu nabyl svého dosud nejvyššího vrcholu. Okolo hvězd byznysu, hudby, filmu, sportu, ale i politiků se začaly motat týmy imagemakerů, vizážistů, poradců, psychologů, plastických chirurgů a odborníků na ovlivňování veřejného mínění (spin doctors – „experti přes úhybné manévry“). Úsměv, gesto nebo určitý druh kravaty byly více než slovo a čin. Hlavně dobře vypadat na titulní straně nebo televizní obrazovce. To nezřídka platí i dnes.

DINOSAUŘI, KRÁLOVNA A LOU

The Rolling Stones se dali znovu dohromady právě v roce 1989 a přišli s albem *Steel Wheels* (např. skladby *Sad, Sad, Sad*; *Mixed Emotions*; *Rock and a Hard Place*; *Continental Drift*; *Almost Hear You Sigh*) a vyrazili na megaúspěšné turné, jež jsme viděli i v Praze („Kameny se valí do Prahy!“). Bylo tím nejmohutnějším v dosavadních dějinách rocku, jak se na „největší kapelu všech dob“ sluší a patří.

Desky populárních britských Queen už nepatřily koncem 80. let mezi avantgardní počiny, spíš byly tuctové, jen občas s nějakým hitem. Koncerty však byly stále skvělé. V roce 1986 jsme je mohli vidět v Budapešti. Bohužel to byl také poslední rok, kdy živě koncertoval zpěvák královny Freddie Mercury. Jeho hédonistický styl života a bisexuální orientace zapříčinily, že onemocněl smrtelnou chorobou AIDS. Po roce 1986 se už věnoval pouze natáčení ve studiu, zemřel v roce 1991.

Newyorský bard Lou Reed vydal v roce 1989 album *New York* (např. *Dirty Blvd.*; *Strawman*; *There Is No Time*; *Busload of Faith*; *Endless Cycle*). Zanedlouho také přijíždí do tehdejšího Československa a šokován tím, jak mnoho zde má fanoušku a na jakých místech, stane se z něj velký příznivec a kamarád prezidenta Václava Havla.

Prince

The Rolling Stones

ZAHRANIČNÍ HITY:

Phil Collins – Two Hearts
Roxette – The Look
Richard Marx – Right Here Waiting
Will To Power – Baby I Love Your Way
Kaoma – Lambada
Cher – If I Could Turn Back Time

ČESKÉ HITY:

Richard Müller – Šťěstí je krásná věc
Jiří Korn – Miss Moskva
Darina Rolincová – Čo o mne vieš
Lenka Filipová – Částečné zatmění srdce
Lucie – Troubit na trumpety by se nám líbilo
Jiří Korn – Ještě tě mám plnou náruč

ČESKOSLOVENSKÁ ALBA:

Team – Prichytený pri životě
Iveta Bartošová – Blízko nás
Karel Gott – Loď snů
Marie Rottrová – Důvěrnosti
Hana Zagorová – Dnes nejsem doma

ZAHRANIČNÍ ALBA:

Aerosmith – Pump
Extreme – Extreme (debut)
Madonna – Like a Prayer
Nirvana – Bleach (debut)
The Offspring – The Offspring (debut)

Jiří Korn, Madonna, Phil Collins, Nirvana, Michael Jackson

ZAJÍMAVOSTI

Stromboli nahrávají anglicky

Na jaře roku 1989 vznikla v nahrávacím studiu Smetanova divadla nahrávka skupiny Stromboli s názvem Shutdown. V roce 1989 to byla průlomová moderní hudba s anglickými texty! Původní instrumentář kapely byl obohacen o nové možnosti syntetizérů nebo drum komputerů, základní trio Michal Pavlíček, Bára Basiková a Jiří Veselý je v jednotlivých skladbách doplněno o další členy Stromboli (Kryšpín, Seidl, Kašpárková, Dragoun) a hosty (Vitouš, Zdeněk, Čok a další). Část kouzla alba nepochybně tvoří texty Martina Němce, přeložené Michaellem Žantovským a Ondřejem Hejmou. Zajímavé je přátelské angažmá Michala Horáčka v úloze vypravěče, autora dvou textů a také průvodního slova, definujícího každý song. Album logicky posunuje českou hudební scénu do devadesátých let.

Křtí se Songy a balady Marty Kubišové, vychází Krylův Bratříček

V pražském Divadle hudby – Lyře Pragensis v Opletalově ulici – se čtyři dny před Štědrým dnem odehrál křest alba Songy a balady (komunistickým režimem zakázané zpěvačky) Marty Kubišové. První reedici zakázaného alba vydává Supraphon poprvé v prosinci 1989 – tedy přesně po dvaceti letech od původního vydání. O pár měsíců později vychází Krylovo legendární a zakázané album Bratříčku, zavírej vrátka.

Do Rokenrolové síně slávy byli uvedeni tito umělci:

Dion, Otis Redding, The Rolling Stones, The Temptations a Stevie Wonder

Můj rok 1989...

KAMARÁD KEN

Toho zvláštního roku 1989 jsem se do Prahy vrátil ze zahraniční stáže až koncem srpna. V tehdejší době předinternetové jsem se toho o politickém vývoji moc nedozvěděl, takže jsem po příletu koukal jako blázen. Když se mluvilo o Několika větách, nevěděl jsem, která bije, a když jsem je konečně někde sehnal, k mému obrovskému překvapení jsem viděl, že je podepsal i největší komunista na oddělení. Tak trošku jsem si připadal jako Alenka v říši divů, ale určité napětí jsem cítil i já.

A do toho mi ohlásil týdenní návštěvu americký kamarád Ken, který předtím věnoval spoustu času, jen aby mi ukázal Ameriku – ale tu jinou, tu zemi obyčejných vesničanů, vzdálenou Americe nablýskaných fotografií. Já měl v té chvíli pocit, že rozumím Americe víc než vlastní zemi. A teď jsem měl Kenovi ukázat Prahu a okolí.

Naplánoval jsem všechno, jako bych chystal novou křížovou výpravu. Myslím, že Kenovi začalo být jasné, že to bude expedice z těch zajímavějších, již ve chvíli, kdy na pražském letišti skládal svou dvoumetrovou postavu do mého tehdejšího Fiatu 600. Kena jsem postupně protáhl všemi klasickými místy, od Pražského hradu až po prodejnu broušeného skla. A pak jsem přitvrdil – následovala expedice do poloutajeného muzea českých trampů, kde na amerického návštěvníka koukali, jako bych jim přivezl Maršana, a obžerství v tehdy ještě fungující Zelené žábě, kde ho kombinace proslulého rostbífů a červeného žernoseckého přiměla k tomu, že se vlísal do kuchyně a babkám koukal pod ruku, jak se u trouby mazlí s hovězím.

Na poslední dny jsem měl už připravenou jen oddechovku. Procpal jsem se k Flekům, kde vedle nás seděla skupinka mladých lidí mluvících nějakým podivným jazykem. Zvědavý Ken do mne pořád štoural, odkud že ti mladáci asi budou, až jsem se – částečně pod vlivem zdejšího mimořádně odporného vína – odhodlal k dotazu.

A oni to byli Estonci. Myslel jsem, že bude pokoj, ale Ken si nějak vzpomněl na nejrůznější moje vyprávění, kdy jsem se díky upřímnému přesvědčení o tom, že co říkám v Americe, zůstane v Americe, nijak nebrzdil, a začal pátrat po tom, jaké že to je žít v komunistickém Estonsku.

Když mu ti mladíci začali vyprávět o tom, jak každému z nich někdo za Stalinovy vlády zemřel v gulagu, začala se nálada u stolu výrazně měnit. Zatímco Estonci posmutněli a Kenovi narostlo velké ucho, jak se snažil všemu dobře rozumět, začal jsem se rozhlížet, kde že bude sedět nejbližší agent Bretschneider, a tušil, že to nemůže dobře dopadnout. Nezdálo se mi, že – i díky tomu černému pivu – je naše společnost nějak mimořádně potichu, jak by si třaskavé téma žádalo.

Lehce omámen situací jsem tmavým pivem rozjařeného Kena vytáhl ještě na Karlův most. Dusný večer parného léta přilákal na most víc lidí, než jsem si myslel, ale i tak jsme se neomylně zastavili u skupinky, která brnkala na bendžo. Bendžo je Kenova láska, takže jsem si myslel, že bude nadšen tím, že se u nás na něj hraje i na ulici. To sice vyšlo, ale rozjařený Ken se nějak rozkecal, a než mě popadla bdělost a ostražitost, už seděl na zábradlí, bendžo v ruce a na celý most zpíval Take me home, country roads. Zpěváků přibývalo, Ken do zpěvu přihazoval nějaké hlášky o svobodě, za chvíli už bylo kolem lidí tolik, že se provoz na mostě zastavil, a já věděl, že to bude průšvih. Jen jsem se nemohl rozhodnout, jestli větší průšvih budou ty řeči, nebo chvíle, kdy mně svěřený zahraniční návštěvník spadne do Vltavy.

Nakonec se nestalo nic, opivněného Kena jsem dotáhl domů slibem, že k Flekům zítra zajdeme znovu. O pár dnů později odletěl domů a za pár měsíců jsem na Václaváku cinkal klíči. Třetí den jsem měl v práci telefon – Ken. Prý mě viděl v CNN, jak demonstruji na náměstí. Na jeho první a současně i poslední návštěvu Prahy tak opravdu nikdy nezapomenu.

Profesor Václav Větvíčka, imunolog, Louisville, USA

FILMY

DOPOLEDNÍ SVĚTÁCI

Vážený přítel, ano; **Vrať se do hrobu**; **Něžný barbar**; **Sedím na konári a je mi dobre**; **Konec starých časů**; **Čas sluhů**. Když se na tyto filmy podíváte, je vám jasné, že se socialismus začal pomalu hroutit. Tvůrci si dovolovali říkat dříve ve filmu neslýchané věci a kritizovat režim přímo. Většina těchto filmů ale šla do distribuce až v roce 1990, kdy měli již soudruzi ve vládě sbaleny kufry.

Jiří Libíček, Jiří Sovák a Vlasimil Brodský ve filmu Světáci

Indexové filmy se ale ještě v hlavních promítacích časech, tedy odpoledne a večer, nehrály. Existovala kina, kde byla tzv. představení pro pracující. Ta hrála pásmo filmů za sebou a patřily tam pro lidi z odpoledních a nočních

směn také filmy promítané dopoledne. A tak jsme si udělali s kamarádem, který učil v Lidové škole umění, radost a šli jsme v deset dopoledne na Světáky. Odpoledne a večer se už totiž neopakovali. Zato byl snímek promítán ještě další den dopoledne, a to už jsme byli vyzbrojeni kazetovým magnetofonem s mikrofonom a všechny hlášky pánů Sováka, Libíčka a Brodského si nahrávali. Dnes, kdy může natáčet každý mobil, je to směšné. Tehdy jsme ale dalším, kteří si volno udělat nemohli, způsobili byť jen zvukem filmu skutečnou radost. Na Světáky v televizi se ale mohli podívat už za rok.

ČESKOSLOVENSKO

Slunce seno a pár facek

- **Režie:** Zdeněk Troška
- **Scénář:** Zdeněk Troška, Petr Markov
- **Hrají:** Helena Růžičková, Stanislav Tříška, Valerie Kaplanová, Martin Šotola, Veronika Kánská, Broněk Černý, Petra Pyšová a další

Jsme opět v jihočeských Hošticích, vidíme vztah mezi těhotnou Blaženou a Vencou, kolem kterého zhrzená Milada rozšíří fámy. Vzniká skandál a válka mezi jejich rodinami. Ve stejném duchu probíhá vztah mezi živočichářem Bédou a účetní Evičkou.

Na konci filmu, kdy předseda národního výboru čte oznámení, že jsou Venca (Broněk Černý) s Blaženou už oddáni, se v záběru objeví i režisér filmu Zdeněk Troška.

Helena Růžičková

Vrať se do hrobu

- **Režie:** Milan Šteindler
 - **Scénář:** Halina Pawlowská, Milan Šteindler
 - **Hrají:** Milan Šteindler, Dana Batulková, Klára Pollertová-Trojanová, Kryštof Koláček, Matěj Peprník, Halina Pawlowská a další
-

Víťovi Jakoubkovi je přes třicet, pracuje jako mizerně placený sociolog a žije jako manžel a utahaný otec dvou dětí. V sociologickém ústavu pracuje na výzkumu postojů středoškolské mládeže. Aby cílovou skupinu lépe pochopil, vydává se za studenta a denně usedá do gymnaziálních lavic. Náhle je opět mladý a bezstarostný, vidí před sebou spoustu šancí. Skutečný život se ale ošidit nedá...

Název Vrať se do hrobu se tehdejší schvalovací komisi vůbec nezamlouval „Že prý na to nikdo nemůže do kina přijít a jestli pro to máme nějaký argument. Řekli jsme jim, že jediný argument, který na to máme, je, že na to právě každý půjde,“ řekl údajně Milan Šteindler.

Čas sluhů

- **Režie:** Irena Pavlásková
 - **Scénář:** Irena Pavlásková
 - **Hrají:** Ivana Chýlková, Karel Roden, Jitka Asterová, Libor Žídek, Miroslav Etzler, Eva Holubová, Vilma Cibulková a další
-

Studentka medicíny Dana je navzdory svému hezkému zevnějšku zakomplexovanou staropanenskou stydlivkou. Když ji zavrhne zbožňovaný student ekonomie Marek, Dana se mu rozhodne dokázat, že o ni někdo stojí. Uprosí jeho spolužáka Milana, aby si ji vzal za ženu. Tím muže přebere své nejlepší kamarádce Lence. Po čase najde Dana v intrikách, pomluvách a manipulaci s lidmi zalíbení. Dokáže zneužít každou slabost a zbabělost, ale i obyčejnou lidskou slušnost.

Irena Pavlásková

Dva lidi v ZOO

- **Režie:** Marie Poledňáková
- **Scénář:** Marie Poledňáková
- **Hrají:** Miroslav Macháček, Jiřina Jirásková, Jan Hartl, Martin Morávek, Jan Morávek, Roman Skamene, Vilma Cibulková, Kateřina Macháčková a další

Hlavní postavou je starý zoolog Montelík. Právě se od něj odstěhovala manželka Josefína, protože už má dost problémů, které jim působí zvířata ze zdejší zoo. Ve stejnou chvíli k nim mají přijet na návštěvu vnuci Martin a Honza, jednovaječná dvojčata. Přibydu ale další potíže. Ředitel zoologické zahrady a hlavní zooložka podvodně kšeftují se zvířaty a mladá inženýrka se rozhodne zabránit prodeji šimpanzího mláděte.

Film se natáčel v Zoologické zahradě Ústí nad Labem, část byla nafilmována také v Litoměřicích.

Konec starých časů

- **Režie:** Jiří Menzel
 - **Předloha:** Vladislav Vančura
 - **Scénář:** Jiří Blažek, Jiří Menzel
 - **Hrají:** Josef Abrhám, Marián Labuda, Jaromír Hanzlík, Rudolf Hrušínský nejst., Jan Hartl, Jan Hrušínský, Jiří Adamíra, Josef Somr, Chantal Poullain-Polívková a další
-

Film vypráví o prvních letech samostatné republiky. Novými majiteli šlechtických sídel se tehdy stávali zbohatlíci, kteří sice měli peníze, ale scházela jim noblesa starých zámeckých pánů. Jednoho dne se u poválečného regenta Stoklasy na zámku Kratochvíle objeví domnělý ruský kníže Alexej Megalrogov. Galantním chováním okouzlí celou společnost a do přízemní reality vnese romantiku starých časů, která má však své dny už sečtené...

Humorný a melancholický žánrový obrázek je – podobně jako svého času *Rozmarné léto* – hereckým koncertem hlavních představitelů Josefa Abraháma, Mariána Labudy, Rudolfa Hrušínského a Jaromíra Hanzlíka umocněným Menzelovým režijním mistrovstvím a poetickou kamerou Jaromíra Šofra.

Jiří Menzel

Utopím si ho sám

- **Režie:** František Filip
 - **Scénář:** Zdeněk Svěrák
 - **Hrají:** Vlastimil Brodský, Miloš Kopecký, Stella Zázvorková, Jiřina Bohdalová, Marie Rosůlková, Petr Štěpánek, Jana Drbohlavová, Barbora Sřncová a další
-

Jádrem úsměvné komedie je rozdílnost povah a životního stylu. Příběh dvou starších pánů začíná při společném pobytu v nemocnici. Bývalý tramvaják Havlík (Vlastimil Brodský) zjistí, že jeho nový známý Chouň (Miloš Kopecký) nemá byt, a nabídne mu, že dočasně může bydlet u něho. Chouň brzy změní jeho pořádný a počestný život vdovce. Starý průvodčí pak pozná, že také může žít jinak: vesele a bezstarostně. Idyla se pokazí, když Chouň Havlíka okrade...

Sedím na konáři a je mi dobře

- **Režie:** Juraj Jakubisko
 - **Scénář:** Juraj Jakubisko
 - **Hrají:** Ondřej Pavelka, Bolek Polívka, Markéta Hřubešová, Deana Horváthová-Jakubisková, Viliam Polónyi, Miroslav Macháček, Štefan Kvietik, Stanislav Šteřka, Zita Furková, Andrej Hryc a další
-

Film vypráví jednoduchý a zároveň spletitý příběh dvou válečných navrátilců Pepeho a Prengela (Bolek Polívka a Ondřej Pavelka), kteří se náhodou potkají a od té chvíle jsou jejich osudy pevně propojeny. Oba společně najdou poklad, usadí se v opuštěné židovské pekárně a začnou péct chleba. Společnou láskou se jim stane tajemná dívka Ester (Markéta Hřubešová), která se tu jednoho dne objeví. Dvojici svérázných hrdinů ovšem čekají ještě různé další peripetie jejich společného osudu. Kromě jiného se oba stanou tatínky jedné malé holčičky. Na dveře však klepou padesátá léta a ne všechno bude veselé. Jak se však ukáže, radost a chuť do života vždy nakonec všechno překoná. Film, v němž se zcela v intencích režisérovy poetiky proplétají historická fakta

s fantazií a hrou, nahlížené výtvarnou kamerou Laca Krause, natočil Juraj Jakubisko v roce 1989 v koprodukcí s NSR a s výraznou účastí českých herců.

Bolek Polívka

Arnošt Goldflam

Něžný barbar

- **Režie:** Petr Koliha
- **Předloha:** Bohumil Hrabal (kniha)
- **Scénář:** Václav Nývlt
- **Hrají:** Bolek Polívka, Jiří Menzel, Arnošt Goldflam, Ivana Chýlková, Lenka Termerová, Evelyn Steimarová, Luba Skořepová, Valerie Kaplanová, Pavel Zedníček, Ivan Vyskočil, Leoš Suchařípa, Zdeněk Srstka, Pavel Nový, Jiří Hálek, Rudolf Hrušínský, Jaromír Hanzlík, Miroslava Pleštilová, Miloslav Štibich, Antonín Zacpal, Vladimír Salač

Přepis Hrabalovy autobiograficky laděné předlohy naznačuje určitou poetičnost a hájí naivismus jako životní princip. Zdůrazněno je neškodné bohémství a vystihnutí jednotlivých postav (byť pánové Hrabal, Egon Bondy a Vladimír Boudník nejsou přímo jmenováni) není příliš oslnivé. Žijí jaksí mimo reálný časoprostor a oddávají se svérázným diskusím o umění a životě.

Vážení přátelé, ano

■ **Režie:** Dušan Klein

■ **Scénář:** Ladislav Pecháček

■ **Hrají:** Milan Lasica, Jana Hlaváčová, František Řehák, Július Satinský, Marián Labuda, Jiří Kodet, Jaroslava Obermaierová, Pavel Zedníček, Věra Vlčková, Jiří Hálek, Rudolf Hrušínský nejst., Gabriela Wilhelmová, Valérie Zawadská a další

V podniku na výrobu umyvadel a záchodových mís se referent Bohouš Fisher stane náměstkem nového ředitele Evžena Dlaska. Bohouš ale není tak úplně přesvědčen, že to je právě to, co by chtěl dělat. Jeho snem je spíše nějaká užitečnější, tvůrčí práce, třeba stavba kachlových kamen. Takže řeší problémy pracovní, ale nechá si přivést nářadí ke stavbě kamen, sežene si odbornou literaturu, pustí se do práce a kamna postaví.

Milan Lasica

PODPORUČÍK SVĚRÁK VYCESTOVAL PRO OSCARA

V roce 1989 byl čerstvě promován režisér Jan Svěrák na vojně. V té době byl jeho absolventský film Ropáci nominován v USA na Studentskou filmovou cenu pro zahraniční film – studentského Oscara. A hlasy skutečně získal. Jenže aby vyjel někdo od socialistické pohraniční stráže na Západ, to bylo v socialismu zhora nemožné. Už do Maďarska nebo východního Německa se musel dovolovat, žádat a získat povolení od nejrůznějších institucí. Ale psal se rok 1989 a ve filmovém dokumentu z té doby jasně slyšíme na nástupu vojenské jednotky v červnu téhož roku: „Podporučík Svěrák – příprava na služební cestu do Los Angeles, Spojené státy americké.“

A tak mladý Svěrák (syn zakladatele cimrmanologie, herce a spisovatele Zdeňka Svěráka) v té době opustil svou roční vojenskou službu vlasti a navštívil stát, který byl do té doby považován za úhlavního ideologického nepřítele. Jak víme, nebyl to jeho poslední Oscar.

Jan Svěrák

Ropáci

- Režie: Jan Svěrák
- Scénář: Jan Svěrák
- Hrají: Lubomír Beneš, Jiří Němec, Ivo Kašpar, Jan Rokyta, Emil Nedbal, Čestmír Řanda ml.

Dokonale natočený pseudodokument o přítomnosti novodobých tvorů – ropáků, kteří si zamilovali plasty, uhlí, motorový olej a také třeba gumáky. Film byl natočen realisticky a tak dobře, že někteří diváci uvěřili, že ropáci skutečně existují.

Co zaznělo ve filmu:

Petroleum mostensis – ropák bahnomilný // Co nám o těchto tvorech prozradil Emanuel Nedbal, největší „znalec“ ropáků? // Oni mají rádi dole smrad. Chutná jim to a dělá jim to dobře. // Voni jsou ty holinky kousaný... Vono to byli ti ropáci. Oni mi z nich udělali galoše. // Že mají takovej huňatej velkej zadek, aby si ho neodřeli, když se šoupou po zemi. // V těch zubách mají velkou sílu. // Tu naftu úplně pili. Chlastali to. A chutnalo jim to výborně. // Příčina smrti. Otrava vzdušným kyslíkem. // Dvadevadesátioktanový benzin je to nejlepší, co pro ně máme.

(zdroj: ČSFD)